

משנה מעשר שני פרק ב

Mishnah Ma'aser Sheni, chapter 2

(1) *Ma'aser sheni* [as is indicated in the verse; “And you will turn that money into whatever your soul desires cattle, or sheep, or wine, or liquor, or whatever your soul desires” (Deuteronomy 14:26)] is given to eat, drink, and anoint [since oil is absorbed into the body as the verse “And it came into his innards like water and like oil into his bones”, (Psalms 109:18) indicates.] That is, to eat that which is usually eaten, to drink that which is usually drunk, and anoint that which is usually used for anointing [excluding spoiled, or raw food, since these are not usually consumed]. One may not anoint oneself with wine or vinegar, but one may anoint oneself with oil. Oil of *ma'aser sheni* may not be spiced [since the oil is absorbed into the bulk of the spice and the spice itself is not eaten, it causes a net loss to the *ma'aser sheni*] nor may spiced oil be bought with *ma'aser sheni* money [since spiced oil is only used by the finicky and privileged, it is not considered consumed in its usual manner]; but wine may be spiced. If honey or spices fell into [*ma'aser sheni*] wine [outside of Jerusalem] and improved its [total] value [if for example the wine was worth two hundred dollars, the honey or spices one hundred and now the wine rose in values to four hundred dollars], the improved value is divided proportionally [and consequently he must now redeem the wine for two hundred plus an additional two thirds of the hundred added in

רבנו עובדיה מברטנורא

א מעשר שני ניתן לאכילה ולשתיה: דכתיב (שם) בבקר ובצאן וביין ובשכר ואכלת שם, ושתיה בכלל אכילה וסיכה כשתיה דב' (תהלים קט) ותבא כמים בקרבו וכשמן בעצמותיו. לאכול דבר שדרכו לאכול: שאם קנה בכסף מעשר, פת ונתעפשה, יין והקרים, תבשיל ונבאש, אין מחייבין אותו לאכול דבר שאין דרכו לאכול כדי שלא יפסדו מעות של מעשר שני. אי נמי בקש לאכול תרדין לחין חין או לכוס חטין חיות, אין שומעין לו, כיון שאין דרכן לאכלן כן. אין מפטמין את השמן לשים בתוכו עיקרין וראשי בשמים, משום דבלעי השמן ואזיל לאיבוד, שהשרשים אינן נאכלין. ואין לוקחין בדמי מעשר שני שמן מפוטם: משום דבעינן דבר הווה לכל אדם, וזה אינו אלא למפונקים ולמעוגנים. אבל מפטם הוא את היין לעשותו יינולמין וכיוצא בהן. נפל לתוך יין של מעשר כשהוא חוץ לירושלים, דבש ותבלין והשביח, חולקין את השבח לפי חשבון, כגון אם היין שוה שני סלעים ודבש ותבלין שוין סלע, והשביחו ועמדו על ארבעה סלעים, פודה את היין בשני סלעים ושני

value]. [So, too,] if fish was cooked with leek of *ma'aser sheni* and it improved in value, the improved value is divided proportionally. [However,] if dough of *ma'aser sheni* was baked [with common firewood] and it improved in value [the dough was worth two coins and the firewood one, and now the baked bread is worth four coins, since the wood is not an integral part of the bread], the entire improved value belongs to *ma'aser sheni*. This is the general rule: Whenever the improvement is recognizable [in the net weight or volume] the improved value is divided proportionally, but whenever the improved value is not recognizable [in the net weight or volume, for example its new taste added to its value] the improved value belongs to *ma'aser sheni*.

(2) Rabbi Shimon says: One may not anoint oneself with oil of *ma'aser sheni* in Jerusalem [it is to be eaten only]. But the Sages allow this. They said to Rabbi Shimon: If a lenient ruling has been adopted in the case of *terumah* [where you allow a priest to anoint himself] which is a stringent matter [since only a priest may consume of it], should we not also adopt [such] a lenient ruling [here] in regard to *ma'aser sheni* which is a light matter [since anyone may partake of it]? He said to them: That is not so! [For we have] a lenient ruling regarding *terumah*, though it is a grave matter. I.e., the leniency regarding vetches and fenugreek [though primarily used as animal fodder, since in times of need they are used as food, the Rabbis obligated separating *terumot uma'aserot*, however, vetches of *terumah* may be given to animals as fodder and fenugreek of *terumah* may be eaten when green or dry (see next mishnah)]; but shall we adopt a lenient ruling

רבנו עובדיה מברטנורא

שלישי טלע. קפלוטות: כרת, פור"ש בלע"ז. השבח לשני: ופודה את הפת בשויו, ואין חולקין השבח לעצים של חולין, אלא כל השבח למעשר שני, לפי שאין שבח עצים ניכר בפת. כל ששבחו ניכר: ששבח החולין ניכר במעשר שני, שהוסיפו החולין על המעשר במדה ובמשקל. אבל אם לא הוסיפו אלא בטעם אף על פי שנתעלה בדמים מחמת הטעם אין זה שבחו ניכר. בר' שמעון אומר אין סכין: קסבר לא ניתן שמן של מעשר שני לסיכה אלא לאכילה בלבד. אם הקל בתרומה: שאתה מודה דמותרת בסיכה, כרתנן בפרק ח' דשביעית וכן בתרומה וכן במעשר שני, ולא קא מפלגת בתרומה. שהקל בכרשינין ובתלתן: של תרומה יותר מבמעשר שני, כדבעינן למימר לקמן, הלכך

שני והשביחו, השבח לפי השבון. עסה של מעשר שני שאפאה והשביחה, השבח לשני. זה הכלל, כל ששבחו נכר, השבח לפי החשבון. וכל שאין שבחו נכר, השבח לשני: ב רבי שמעון אומר, אין סכין שמן של מעשר שני בירושלים. והכמים מתירין. אמרו לו לרבי שמעון, אם הקל בתרומה חמורה, לא נקל במעשר שני הקל. אמר להם, מה, לא אם הקל בתרומה החמורה מקום שהקל בכרשינים ובתלתן, נקל

regarding *ma'aser sheni* [that it can be anointed] though it is a lenient matter, when we have not adopted the leniency regarding vetches and fenugreek?

(3) Fenugreek of *ma'aser sheni* may be eaten only when it is tender [but one may not allow them to grow large when it becomes hard and inedible]. But regarding *terumah*; the School of Shammai say; [Since at times of need people will eat it, thus it is considered food and therefore,] whatever is done with it must be done [with hands that are] in a state of purity [hands by Rabbinic decree always have a second degree impurity unless they have been purified by pouring water over them], except when it is [hard and] used for cleaning [or combing] of the head [at which time it is no longer considered food of *terumah* and thus it may be handled without purifying the hands first]. But the School of Hillel say: [Since it is not considered completely as food, for many people would not eat it, therefore,] whatever is done with it, may be done in a state of impurity [of the hands] except for soaking it in water [for as soon as produce touches water it becomes susceptible to become defiled thus here he actually defiles the fenugreek which the Rabbis forbade him to do. In contrast to the cases above where he was handling dry fenugreek his impure hands does not actually defile the fenugreek. Thus we see here that in certain areas *ma'aser sheni* is more stringent than *terumah*].

(4) Vetches of *ma'aser sheni* [is considered food for humans and] must be eaten only while still tender [once vetches grow hard they become fodder, and one may not feed *ma'aser sheni*, to animals. This is not the case by *terumah* where it is

רבנו עובדיה מברטנורא

דין הוא נמי שנקל בסיכה גבי תרומה. ואין הלכה כרבי שמעון. **ג. תאכל צמחונים:** כשהן ירקות לחין, ולא יניחם עד שיגדלו ולא יהיו ראויות לאכילה אבל בתרומה תאכל בין צמחונין בין יבשים. **בית שמאי אומרים כל מעשיה בטהרה:** אף על גב דתלתן לאו אוכל גמור הוא ואין תרומה נהגת בו אלא לפי שנאכל לקצת בני אדם, הלכך נאכל בטומאה, מכל מקום לבית שמאי צריך שיהיו כל מעשיה בטהרה ובנטילת ידים, כדין כל שאר אוכלים של תרומה שהנוגע בהם צריך נטילת ידים תחלה, וטעמא כדי שידעו שהם תרומה ולא יאכלו לזרים. **חוץ מחפיפתה:** שבלא נטילת ידים יכולים לחוף בהן ראשן. וכך היה דרכן לחוף ראשן בתלתן. **כל מעשיה בטומאה חוץ משרייתיה** במים, שצריך לשרותן בטהרה שאם שורה אותן בלא נטילת ידים שרייתן מכשירתן לקבל טומאה, והוא מטמאן מיד בידיו, ואסרו זה בלבד משום היכר כדי שידעו שהיא תרומה. **ד. כרשיני:** בלשון ערבי

permitted to feed vetches to animals thus, this too, is a leniency regarding *terumah* referred to in mishnah 2]. And [though *ma'aser sheni* food once brought into Jerusalem is prohibited from being taken out again, and

vetches, since they are edible only in an emergency; the Rabbis regarded it more leniently than food and] may [thus] be brought into Jerusalem and then taken out of Jerusalem [to be prepared as food, for example to be ground into flour in a mill, but must be returned to be eaten in Jerusalem]. If they became defiled, Rabbi Tarfon Says: [Whereas *ma'aser sheni* food once defiled is redeemed even in Jerusalem, here, since I maintain that one may not redeem sanctified food to feed animals, therefore,] they must be divided [into small pieces less than the bulk of an egg, which will not defile other food via contact] among other pieces of pure dough [which is baked and eaten; since the *ma'aser sheni* vetches are not considered food for humans he may eat it in its impure state. Our only concern is that it should not defile other food via contact]. But the Sages say: They [are treated as other *ma'aser sheni* food and] may be redeemed [the *halachah* follows the Sages]. [Vetches] of *terumah*; The School of Shammai say: They must be soaked and rubbed [with hands that are] in a state of purity [as is done with all *terumah* produce, so as not to defile the *terumah*, since by Rabbinic decree hands always have a second degree impurity unless they have been purified by pouring water over them] but may be given as fodder [with hands that are] in a state of impurity. The School of Hillel say: They must be soaked in a state of purity [only soaking requires a state of purity for as soon as produce touches water it becomes wet and susceptible to become defiled; thus here he actually defiles the vetches via contact with his hands which the Rabbis forbade him to do.] But [it is not considered as food in regard, that] it may be rubbed and given as fodder [while

רבנו עובדיה מברטנורא

כרסנ"א, ואינם מאכל אדם אלא מדוחק בשנת רעבון. ונכנסים לירושלים ויוצאים: אף על גב דבשאר פירות קיימא לן דמעשר שני הנכנס לירושלים אין יכולים להוציא משם, בכרשין הקילו. **יתחלקו לעיסות:** ואינו כשאר מעשר שני שנטמא שפודין אותו ואפילו בירושלים, אבל כרשנים לפי שאינם מאכל אדם אין פודין אותן, דסבר רבי טרפון אין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים, הלכך יתחלקו לעיסות טהורות של מעשר שני וישימו בכל עיסה ועיסה מן הכרשנים הללו שנטמאו פחות פחות מכביצה, ודאוכל פחות מכביצה אינו לא מיטמא מאחרים ולא מטמא אחרים, וככה יאכלו אותן. **והכמים אומרים יפרו:** כשאר מעשר שני. והלכה כחמים. שורין במים ושפין על הבשר

his hands are] in a state of impurity. Shammai says: They must be eaten dry only [so that they remain unsusceptible to defilement]. Rabbi Akiva says: Whatever is done with them [even soaking] may be done [while his hands are] in a state of impurity.

(5) If common and *ma'aser sheni* monies were mixed together then whatever is picked up singly belongs to *ma'aser sheni* until its sum is completed, and the remainder is common money [and if subsequently a coin is missing we attribute this to the common coins]. If they were mixed together and picked up by handfuls they must be divided proportionately [i.e., if he had two hundred common coins and one hundred *ma'aser sheni* coins then two thirds of each handful collected are common and one third *ma'aser sheni*]. This is the general rule [regarding anything including produce that were scattered]: That which is picked up singly must be first given to *ma'aser sheni*, but that which is picked in a mixed quantity is to be divided proportionately.

(6) If a [silver] *sela* of *ma'aser sheni* got mixed up with a common *sela* [and he wants to spend his common money outside Jerusalem]; one brings copper coins worth a [silver] *sela* and says; let the *sela* of *ma'aser sheni*, whichever one it is, be exchanged for these copper coins [with the result that both *sela'im* are now a common coin, while the copper coins become *ma'aser sheni*] thereafter he selects the better of the two [silver] *sela* coins and exchanges the copper coins for it. For

רבנו עובדיה מברטנורא

בטהרה בניטיל ידים, שסתם ידים שניות ופוסלות את התרומה. ו**מאכילין**: לבהמה יאכלו צריד: לשון יובש, כמו צריד של מנחות (פסחים כ.). שהוא מקום של המנחה שלא הגיע שם שמן. כלומר יאכלו יבשים שלא יהא עליהם משקה בשעת אכילה כדי שלא יהיה ניכר שהוכשרו לקבל תומאה. **כל מעשיהם בטומאה**: ואפילו השרייה. ואין הלכה כרבי עקיבא. **ה מה שליט ליקט למעשר**: כל מה שמלקט הכל למעשר, עד שישלים דמי מעשר ויתנה ויאמר אם כל מה שלקטתי הם מעות מעשר מוטב, ואם לאו אותם של מעשר שנשארו יהיו מחוללין על אלו. **ואם בלל וחפן**: ואם לא ליקט אותן אחד אחד מכאן ומכאן, אלא שהיו בלולין ומעורבים ולקט אותם מלא חפניו. **לפי חשבון**: שאם לזה מנה ולזה מאתים, נותן לזה של מנה, שלישי, ולזה של מאתים, שני שלישים. **ו שנתערבו**: ורוצה להוציא של חולין חוץ לירושלים. **מביא בסלע מעות** של נחושת שיש עליהם צורה, ששוין סלע של כסף. **ובורר את היפה שבהן**: שבשני הסלעים, ומחלל אלו המעות עליה, והסלע השני והמעות

אומר, יאכלו צריד. רבי עקיבא אומר, כל מעשיהן בטומאה: ה מעות חלין ומעות מעשר שני שנתפזרו, מה שלקט, לקט למעשר שני עד שישלים, והשאר חלין. אם בלל וחפן, לפי חשבון. זה הכלל, המתלקטים, למעשר שני. והנבדלים, לפי חשבון: ו סלע של מעשר שני ושל חלין שנתערבו, מביא בסלע מעות ואומר, סלע של מעשר שני, בכל מקום שהיא, מחללת על המעות האלו, ובורר את היפה שבהן, ומחללן עליה, מפני

they have said: One may [not change silver coin for silver coin since this is not a manner of exchanging, but he may] change silver for copper, in case of great necessity, but may not leave it so; thus, he changes it again for silver. (7) The School of Shammai say: One may not exchange silver *selaim* into gold *dinarim* [i.e., one may not delay his trip to Jerusalem by waiting to collect enough silver *ma'aser sheni* money to exchange for gold]. But the School of Hillel allow this [thus allowing him to carry less]. Rabbi Akiva said: Once I exchanged silver coins for gold *dinarim* for Rabban Gamliel and Rabbi Yehoshua.

(8) One who exchanges copper coins of *ma'aser sheni* into a *sela* of silver [thus lightening his load for the journey]; The School of Shammai say: He may change copper coins for a whole [silver] *sela*. While the School of Hillel say: Silver for one shekel and copper coins for the other shekel [i.e., half in silver and half in copper, the reason being, if people will only bring up silver coins to Jerusalem this will cause a shortage of copper coinage and thus drive up its price]. Rabbi Meir says: [If one has half a dinar in silver and half a *dinar* in produce] he may not combine the silver and produce to be exchanged for [a full] silver [*dinar*,

רבנו עובדיה מברטנורא

נשארים חולין. מדוחק: כשהוא דחוק ואינו יכול לעשות בדרך אחרת. ולא שיתקיים כן: שישאר המעות של נחושת מעשר, אלא חוזר ומחללם על הכסף. ואי קשיא ולמה מביא בסלע מעות, יקח אחד משני סלעים שנתערבו ויאמר אם זו היא של מעשר מוטב ואם לאו הרי השניה שהיא של מעשר מחוללת עליה. אי שרייית ליה ליקח אחת מהן ולהתנות, חיישינן דלמא אתי למשקל חד מנייהו בלא תנאי. ? לא יעשה אדם סלעיו דינרי זהב: סלעים של כסף שיש לו ממעשר שני לא יעשה אותם דינרי זהב, שמה ישדה עליותיו עד שיחליף סלעיו ויתבטל מלעלות לרגל ובית הלל סברי לא גזרינן. הן הפורט סלע ממעות מעשר שני: מי שיש לו מעות נחושת של מעשר שני ובא לפרטן בסלע כסף להעלות לירושלים מפני משאוי הדרך. בית שמאי אומרים בכל הסלע מעות: אם בא לפרטן יכול לפרוט כולן ולתת בשביל כל הסלע. ובית הלל אומרים: לא יפרוט אלא חציין, שהפרוטות יוצאות בירושלים, וכשיבוא שם יהיה צריך לפרוטות מיד, לקנות צרכי סעודה ואם ירצו הכל אצל שולחני הפרוט ויקירו הפרוטות ונמצא מעשר שני נפסד, לפיכך ישאו פרוטות עמדה להוציא במקצת, ולכשיכלו יפרוט בכסף שבידו מעט מעט. שקל: הוא חצי סלע. אין מחללין כסף ופירות על כסף: מי שיש לו חצי דינר כסף של מעשר ופירות של מעשר שוין חצי דינר, לא יצרפם יחד לחללם על

since one may not change silver for other silver see above mishnah]. But the Sages allow this [in this case, where the produce is half a *dinar*, but in a case where the produce itself was worth a *dinar* he would not be able to take an additional *dinar* and exchange the whole for half a *sela*].

(9) If one changes a *sela* of *ma'aser sheni* in Jerusalem, the School of

Shammai say: He may change the whole *sela* for copper coins, while the School of Hillel say: [If he will exchange the whole *sela* he may be left with unspent money; and if he leaves it with someone until he returns the next time, the copper may rust, thus damaging the *ma'aser sheni* money; and if he exchanges it back to silver he winds up paying two exchange fees, rather he exchanges] silver for one shekel and copper coins for the other shekel. The students of the Sages say: Silver for three *dinar* and copper coins for one *dinar*. Rabbi Akiva says: Silver for three *dinar* and copper coins for a fourth [of the fourth *dinar* and four quarters of the remaining *dinar* he also takes in silver]. Rabbi Tarfon says: Four aspers in silver [and only one asper in copper]. Shammai says: He leaves it [the entire *sela*, not taking back any change] in the shop [and thus we need not worry that he will mix up the *ma'aser sheni* money that he received in change with common monies] and eats on the credit [of his deposit].

רבנו עובדיה מברטנורא

דינר. וחכמים מתיירין בכי האי גוונא על ידי צירוף פירות, כיון שאין לו אלא חצי דינר כסף אבל לחלל דינר כסף ופירות שוין דינר, על חצי סלע שהוא שני דינרין, מודים חכמים שאין מחללין. והלכה כחכמים. **ט הפורט סלע של מעשר שני בירושלים:** שהיה מחליף סלע שבידו ונטול פרוטות להוציאם לצרכי סעודת מעשר. בית שמאי אומרים: אם בא להחליף כל הסלעים שבידי במעות, יחליף. ובית הלל אומרים: לא יחליף אלא חציין, שמא לא ישהה בעיר עד שיוציא את כולו ויפקידם בעיר עד רגל אחר, והפרוטות מתעפשות, ואם יחזור ויחליפם בסלעים נמצא שולחני משתכר שני פעמים ומעשר שני נפסד. **הדנין לפני חכמים:** שמעון בן עזאי ושמעון בן זומא וחנן המצרי **בשלשה דינרין כסף ובדינר מעות:** הסלע הוא ארבעה דינרים וכשבא להחליף הסלע לא יקח אלא בדינר אחד פרוטות ושלשה דינרים יהיו כסף. **רביעית כסף ברביעית מעות:** בדינר רביעי של כסף לא יקח אלא ברביעיתו מעות של נחושת, ושלשה חלקים כסף. שנמצא לוקח מעות אחד משה עשר בסלע בלבד. **ארבעה אספרי כסף:** הדינר חמשה אספרי, ומטבע הוא בארץ יון, ועד היום קורין לו אספרי, נמצא הסלע עשרים אספרי, וכשהוא מחלל הדינר יחללנו על ארבעה אספרי כסף ואספר אחד נחושת.

(10) One with sons, some of who were in a state of purity, while others were in a state of impurity [and wants his sons to share in a jug of wine, though the impure sons may not partake from

wine purchased with *ma'aser sheni* money] may put down a *sela* and say: That which the pure sons will drink, may this *sela* be exchanged for it, from now. Therefore [only that which the pure sons have already drunk is sanctified, and thus] the pure sons and impure sons may drink from one jar.

י מי שהיו מקצת בניו טמאין ומקצתן טהורים, מניח את הסלע ואומר, מה שהטהורים שותים, סלע זו מקללת עליו, נמצאו טהורין וטמאין שותין מִכַּד אֶחָד:

רבנו עובדיה מברטנורא

נמצא לוקח נחושת אחד מעשרים בסלע בלבד. יניחנה בחנות ויאכל כנגדה: לא יחלל כלל על פרוטות שמא ישכח ויעשה אותן חולין, אלא יניח הסלע אצל החנוני ויאכל כנגדה עד שתכלה. ואין הלכה אלא כדברי בית הלל בלבד. **י מקצת בניו טמאין ומקצתן טהורים:** ורוצה שישתו יחד מכד אחד, והטמאים אסורים ביין הקנוי בדמי מעשר. **מניח את הסלע ואומר:** מה שישתו הטהורים מן היין לכשישתו תהא סלע זו מחוללת עליו מעכשיו נמצא, מה ששתו טהורים היה מעשר ומה ששתו טמאים היה חולין, ואינו חולין ומעשר שני מעורבים זה בזה, שאין היין קדוש בקדושת מעשר, אלא, לכשישתו חוזר היין ששתו בלבד להיות מעשר למפרע.